

તંત્રી લેખ.....

જીપીનું 'હરિત' મોટેલ

પરવરણાને જતરામાં નાનનારા વિકાસ મોટેલ માનવતા માટે યોગ્ય નથી. દુનિયામાં ઉત્પાદન આધારિત વિકાસ મોટેલ પર દાયકાઓથી ચર્ચા થતી રહી છે. માનવતામાં અધે છે કે ઉત્પાદન આધારિત વિકાસ મોટેલથી પરવરણાને જતરો છે, બપદથી વધુ નિમિષાનો જતરો છે અને ઉત્પાદનો ડિપિગનો જતરો છે. ઉત્પાદન બાદ જરૂરિયાતો વિકસિત કરવાથી અસરલી જરૂરિયાતો ગણે થઈ જાય છે. આજે ઉત્પાદન આધારિત વિકાસ મોટેલની વિઠબણા છે કે હુનિયા કચ્ચા પરંબન અને જોખાલ વાર્ષિક જીવી વિકાસ સમયા સામે ગ્રામીણ રહી છે. આખુનુક યુગની રક્ષા માટે વિશ્વાના અનેક વિચારાના લોકો તરફથી અપત આધારિત વિકાસ મોટેલની માંગ થઈ રહી છે. તેનો મુજબ મંત્ર છે, જેટલી અપત એટલું જ ઉત્પાદન. ઉત્પાદન પણ હરિત પદ્ધતિથી. આજે વિચ જ્યારે જગ્યાપુર પરિવર્તનની સમયાનો સામનો કરી રહ્યું છે, તો વર્તમાન વિકાસ મોટેલની તીકાઓ વધતી જાય છે. કલાક્ષેપટ સંમેલનમાં વિશ્વમાં વધી રહેલા તાપમાનને અણું કરવાનો સંકલ્પ લેવામાં આવી રહી છે, પરતુ કાર્બન ઉત્સર્જનમાં ઘટાડા માટે હરિત વિકાસ મોટેલને અપનાવવાને લઈને વિકસિત અને વિકાસશીલ દેશનું વલભ અલગ-અલગ છે. વિકસિત દેશ તેના માટે ડિમન ચૂંચવાનો તેયાર નથી, જ્યારે કાર્બન ઉત્સર્જનમાં ઔદ્યોગિક વિકસિત દેશોની જ વધુ ભૂમિકા છે.

સમાજેવી અને માર્કોસોફ્ટના સહ-સંસ્થાપક બિલ ગેટ્સ સાથે વાતચીતમાં વાતચીતમાં મેરીઓ ચિંતા વ્યક્ત કરી કે પ્રગતિને માપવા માટે માપદંડ જગ્યાવું વિરોધી છે. મોટોએ વિકાસને માપવા માટે ઉપયોગમાં લેવામાં માપદંડને જગ્યાવું માટે હાનિકારક ગણાયો. તેમણે હરિત સકળ થાયે રહેલું ઉત્પાદન (જીપી)ની અવધારણા વિકસિત કરવાનું સૂચન કર્યું. દુનિયાને જોખાલ વાર્ષિક જગ્યા બધાયું હતું અને સમયનો તકાદો છે. ગયા વર્ષ સાથેભરમાં ભારતમાં ૪૦-૨૦ શિખર સંમેલન બાદથી જગ્યાવાઈને ગતિ મળી છે.

બારી...

ચોવીસ કલાક પછી આજે હું ભાનમાં આવ્યો. ભાનમાં આવતા જ આસપાસ શોર સંભળાવા લાગ્યો. હીકીતમાં એ મારાં પરવિવારનો હતો, જે મારી આંખ ભૂલવાથી ખુશ થયો અને હું પડા... એ જીવીને કોણાં પૃથ્વીલોક જ છે અને હું હજ જીવું હું.

હજ ગઈ કાલે સવારે હું લાલવા નીકળો ને પાછળથી એક કાર આવીને મને ટકરા મારી જાતી રહી. હુંતો જાનિની પર પછાણ જ બેશુદ્ધ થઈ ગયો અને આજે આ હોસ્પિટલમાં આંખ ખૂલ્યી. જમણાં પગે ફેકચરઅને માથામાં મૂઢ માર વાગવાલી, વળી દોઢ દિવસ બેભાન રહ્યો માટે રિપોટ્સ કરવાનાં હોવાથી આંખ પાંચ થી છિ દિવસ રોકાવાનું થયું.

પરિવારનાં સંભ્યો પણ થાકેલાં હોઈ ફેશ થવા વધે ગયાં અને હું પણ નાસો વગેરે કરી બેઠો, ત્યાં મારી નજર મારાં પંખને અડીને જે બારી હતી તેનાં પર પરી.

મને ત્યાંથી બહારનો થોડો ઘણો સંસાર દેખાતો હતો. બહાર

મારી નજર એક નાનકરી દીકરી પરપરી. લગભગ દસથી બાર વર્ષની એ દીગલી ફૂદાકૂડ કરતી હતી. જોડે એની માતા જહશે જે એડી જગ્યાવાનું કામ કરી રહી હતી. એ દીકરીને આમ રમતી હસ્તી જોઈને મારાં યહેરા પર પણ સિમત ફરકી ગયું.

આમ હું ગણિતનો પ્રોકેસર, ગંભીર પ્રકારનો માણસ, પણ એડી આ દીકરીને જોઈને મને મારાં બાળપણ યાદ આવી ગયું. કરાણ આજકાલ બાળકો મેદાનમાં ગમત કરતાં ઓછાં ને ઘરમાં મોબાઇલ કે ટીવી સાથે સમય પસાર કરતાં વધારે દેખાય છે. તેથી આ દીકરીને જોઈને મન ખુશ થઈ ગયું. એની નિર્દોષતા મને સ્પર્શી ગઈ.

મે વોર્ડબોયને બોલાવ્યો અને પેસા આપી એક બિસ્કિટનું પેકેટ લઈ પેલી દીગલાને આપવાંકંદું, એવોર્ડબોય બિસ્કિટ લઈ ને ગયો અને આપાનાં કહું, "એ રૂપદી, લે આ બિસ્કિટ, જો ઓલા બાસીએ બેઠાં ને એ કાકાએ આંધું છે હો!" તેથે મારી નજર નજર કરી. મે હાથ હલાવ્યો તો તે પણ, "કાકાએ બિસ્કિટ આંધું" એવું બોલતા બોલતાં ખૂબ ખુશ થઈ ને હાથ હલાવાંના નાચવા લાગ્યો.

આ હજ હતો આનંદ થયો કે એ હું શબ્દોમાં વર્ષથી નહીં શુદ્ધ! આજકાલનાં બાળકો જ્યાં મોનીદા એટા કે સુધુ સાહબીઓને વચ્ચે પણ જો એકાદ ઈચ્છા પૂરી ન થય તો યે નારાજ થઈ જાય, ત્યાં આ બાળકી બિસ્કિટનું એક પેકેટ જોઈને આટલી ખુશ થઈ ગઈ!

આ સિલસિલો આમ જ રૂપદી દિવસ ચાલ્યો. રોજ એવી જ ખુશી એના મુખ પર દેખાતી, જેવી પદેલાં દિવસે હતી અને એ પછી મારો આખો દિવસ આનંદમાં પસાર થતો.

આજે સવારથી હું નેતી રાહમાં હતો પરંતુ તે આખો દિવસ દેખાણી નહીં. બીજાં દિવસીની સવાર થઈ અને વિધે વિધે બારો. હે નિરાશા સાથે ચિંતા પણ વધી. તેનાં વગર જોણે કંઈક અધૂરૂપ મહેસુસ થયા લાગી હતી.

છવેટે આજે વોર્ડબોયને એનાં વિશે પૂછી જ લીધું, તો તેણે કહ્યું કે, એ તો ગમડે ગઈ છે.

"અચા સારં." કહી મે પણ એક નિસાસો નાંખ્યો. એ દીકરીમાં મને તો મારાં બાળગોપાળ દેખાતો હતાં. મને વિચાર આવ્યો, 'કાલે તો મને પણ હોસ્પિટલથી રજા મળી જશે એ બારીએથી પેલો ખીલખીલાટ કરતો કૂલ જેવો ચેહેરો ક્યારે જોવા મળશે!'"

આજે હોસ્પિટલથી રજા લેવાનો સમય આવી ગયો. હું પણ હે એડી કંટાણો હતો. મારાં સંતાનોએ બધી હોસ્પિટલની ઔપચારિકાતા પતીબા. બાદમાં નીચે આવી ગારીમાં બેસવા જ જતો હતો, ત્યાં મને પેલી જગ્યાવાની બાઈ દેખાઈ. મે એને તરત જ બોલાવ્યો અને એની દીકરીને પણ પૂછ્યું.

એણે કે કહ્યું એ સંભળી મારું હંદ્ય બેસી ગયું. તે બોલી, "શેદ, એનાં લગન થઈ ગયાં." હું હેબતાઈ ગયો અને મારાં મોદેથી ચીસ નીકળી ગઈ. મારાશી જોરથી બ્લાઉઝ ગયું, "પાંડ કેમ?" એ તો હજ નાનકી દીગલી છે, હજ તો એવી પાંખોએ નથી કૂટી અને તે એને તારાં માણામાંથી બંકી દઈ શક્યો?

એ રડાવાનો ડોલ કરી કેલેવાં લાગ્યો, "શેદ, એ તો પણ રૂધું ધન હતી તો એને એણે ઘણે મોકલ્યો પડે જ ને. સાધ્યાનો ભારો હતી તે એ ઉત્તરી દીઘી, બાબી મારો બક્કલો સે ને. મારો બક્કલો તો મારાં ઘરપણની લાટી.... એને મારે દાક્તર બનાવાનો સે. તમને <span style="font-size:12.0pt;font-family:Nirmala UI,sans-serif;mso-fareast-font-family:Times New Roman;colro:#1D2228;mso-font-kerning:0pt;mso-ligat

પાલિતાણાના કેટલાક વિસ્તારોમાં ૪૦ હજર લીટરથી વધુ પાણી ટેન્કરથી પહોંચાડાય છે

